

Som en orm inte dör, förrän solen gått ned, måste lappen sitta kvar, och han tordes icke ens stiga ned före nästa soluppgång, men då var han säker. Och han gick hem med sin skatt och fick många anbud, men behöll den till en tid. Till slut lät han öfvertala sig att sälja den och fick så mycket, att han lefde obekymrad i hela sitt lif, och hans barn fingo ett stort arf efter honom.

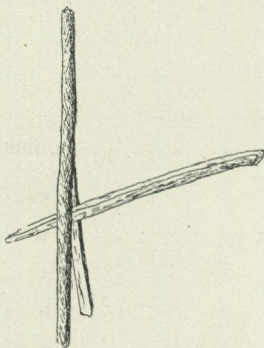

Fig. 2. Ormklip, *germasje-tsaptse*, hvarmed ormar fångas.
När klippen satts öfver ormens nacke, aflägsnas skyndsamt stickan, som håller klyfningen utspänd.

Ett »folkligt» vältalighetsprof från 1778.

Vid ordnandet af Stockholms länsstyrelses till Uppsala landsarkiv öfverlämnade handlingar föll mig i händerna konceptet till ett tal, som 1778 hållits inför rusthållarne vid ett kompani af Lifregementet till häst. Det gällde att förmå dessa att kläda sina ryttare i en ny uniform, »nationella dräkten». Till de sammankomster, som af denna anledning höllos med de rustande, hade landshöfdingen lämnat inom sin ort inflytelserika personer i uppdrag att på lämpligt sätt öfvertyga dem om den nya uniformens företräden. En bland de sålunda utsedde var den nedan nämnde Fredr. Leijonmarek. För att visa, hur han löst uppgiften, insände denne till landshöfdingen sitt tal i koncept med många tacksägelser för det hedrande uppdrag han erhållit. Detta tal är ett i flera afseenden intressant

kulturdokument, hvarför jag ansett, att det väl förtjänat räddas undan glömskan i arkivhyllorna. Ej minst intressant är det genom mot-sättningen mellan de stora orden och de svassande underdåniga talesätten å ena sidan och den så prosaiska anledningen å den andra, helst då det hållits för en publik af rusthållare. Jag anför det nedan med diplomatisk noggrannhet.

»Tal

Hållit vid sammankomsten af de Rustande vid Kongl. LifRegementet til Häst och Roslags Compagnie i Rilande Gästgifwaregård den 15. april 1778 af F.[redric] L.[eijonmarck].

Til följe af nu upläste Herr Grefvens, Landshöfdingens och Commendeuren Gyllenborgs vördade skrifvelse, får jag således, härmed den ähran at öppna denna wederbörligen utlyste sammankomst, med Eder mine Respective Herrar och swenske Män, som äro Rustande vid Hans Kongl. Majts LifRegemente til Häst och Roslags Compagnie.

Denna sammankomst har ej något krigiskt föremål, huru vårt manskap skal samlas för at angripa eller förswara sig och oss, emot Rikets fiender, Nej! Gudi lof! Vår stora, wisa och nådiga Konung, har giordt Sig fruktad, wördad och älskad af våra grannar och Utrikes magter både när och fierr, så, at wi nu mera icke känna någon Riks fiende intet ens til namnet.

Nu få Swea Barn, under Konung Gustafs Spira niuta fredens dyrbara frugter. Gifwe Gud med rätt tacksamma hiertan.

På en tid, då Utrikes Tidningar underrätta oss, huru större delen af Europeiska magterna hålla råd plägingar och sammankomster, som hafwa Länders härjande och förödelse til föremål. Ja på en tid då Krigsdeclarationer utfärdas: Då Engeland, Frankrike, Spanien, Tyskland, Preusen, Ryssland och Turkiet wimlar af mordiska Trupper, som stå färdige at utgiuta menniskieblod, färdige at härja, bränna och ödelägga. Just på samma tid håller Konung Gustaf i Swergie (sic!) sammankomster och rådplägingar med sine trogne och älskade undersåtare, huru wi skola, med minsta kostnad, kunna kläda oss i en swensk dräkt som är både an-

ständigare, wigare och warmare än den wi hitintils nyttiat som warit oss af främmande Nationer påförd, hwars prydnader och täta ombyten riktat utlänningen, som dertil varit upfinnare men wi warit betalare. De hafwa härigenom så oförmärkt giordt oss til sina skattdragare, och det, snart sagt ifrån detta secüli början. Ifrån detta så skamliga som orättmätiga oket wil Konung Gustaf befria Sina Undersåtare och återställa dem den urgamla alfwarsamma, simpla men anständiga och efter climatet passande drägt.

Vår nådiga Konung före håller Sig härwid på et sätt som både förklarar och i det nogaste öfwerensstämmer med Dess en gång fattade och allmänt yttrade ädelmodiga beslut: At wara den förste medborgare i et fritt samhälle. Konungen kläder Sig Sjelf och Sit Hof i en och samma drägt, som Han, ej med stränga Befallningar och höga witen, utan med öfwertygande och intagande skiäl uti nådigaste, ömmaste, ja! jag dristar säga kärleksfullaste uttryck tillbinder ej allenast Sitt Hoffolk, Sina Ämbetsmän, Sina Undersåtare af Rang, utan ock Hela Sin Militair at bära: Sådant är ock föremålet af vår sammankomst i Dag.

Mina Respective och wärde Medborgare! Wi finna lätteligen at Konung Gustaf har satt både Sin ähra och Nöije uti at få tekna hwar dag med nya rön af Dess faderliga ömhet huldhet och nåd emot Swea barn. Brister oss bröd i Landet, eller stiger det til för högt pris så öppnar Konung Gustaf Sina Spanmåls Magaziner. Faller Spanmålen i wahnpris öppnar Konungen Sin Skattkammare, och stadgar ett medelpris. Trycker oss olägenheter af slätt mynt: Konungen skaffar emot allas förmodan Guld och Silfver mynt tillräckeligt för hela Riket. Inritar sig sjukdomar: Konungen förser Landet med Skickeliga läkare och tjenliga läkemedel och ho hinner at upräkna alt. Men detta skier oftast, innan de nödlidande hunnit fram til Thronen, som dock är öpnad för alla. Ja! hwart enda Svea barn, hög och låg, fattig, rik, ingen undantagen har fri och obehindrad wäg ej allenast til Thronen utan äfwen til Konung Gustaf. Med et ord: alla folkslag hafwa ordsak (sic!) at afwundas på oss; och wi wele ej byta Regent med någon Konung i världen. Ja Gustaf den 3 die är en ypperlig Skänk til oss af Himmelens och

Jordenes Herre som är alla Konungars Konung, ifrån hvilken all god gåfwa kommer. Derföre Mine wärdaste wänner och medborgare! Låtom oss ej likna de Diuren som hämta ollon under Eken, men ej bry sig om hwadan de komma. Nej! Låtom oss heldre för detta allt tacka och i gladaste hiertan lofsiunga Gudi samt troligen bedia Honom at Han täcktes til senaste ålder bewara och med sin nåd ledsaga vår Dyre Konung Gustaf at wi under Honom ett stilla och roligt lefwerne föra mågom, samt med wördnad, lydnad och oförfalskad genkärlek giöra oss wärdige at wara den stora Gustaf den 3:dies lycklige undersåtare.

Nu, wi skride närmare til vårt egentelige giöromål och öfverläggnings ämne för denna vår sammankomst, som är at med hwarannan öfwerlägga om genaste och lindrigaste sätt att få våra Ryttares monderingar ändrade till likhet af det modell som närwarande Compagnie Chef Ryttmästaren Wälborne Herr Dahlfeldt lærer låta upwisa, hwaraf samtelige Herrar Rustande lären sielfwe kunna finna, huru stor förmohn tilskyndas Ryttern emot dess förra beklädning, som tränger alla de kroppsdelar han skyler, som för trång at knäppas igen ej bewarar hwarken bröst, mage eller låren, som igenom sielfwa sin schnitt lämnar den delen af kroppen öppen både för köld, blåst och weta som dock för hälsans bibehållande fordrar den mästa värma och Conservation, hwaremot denna nya ändringen, utan at draga mer, men snarare mindre kläde förekommer alla dessa olägenheter, och detta allt winnes utan någon betydande kostnad. Til bestyrkande hwaraf, jag får nu ähran at upläsa följande Hans Kongl. Majts nådiga bref til vårt Lähns älskade och wärdade Höfdinge — — —.

Josef Sandström.

Lifrustkammaren åter öppnad.

Lifrustkammaren och därmed förenade samlingar, som genom öfverenskommelse mellan Svenska Staten och Nordiska Museet på vissa villkor mottagits i deposition af museet, öppnades den 28 juni 1909 åter för allmänheten efter att under uppställningstiden hafva varit tillgängliga endast för studerande.